

LJUBOMIR PEROVIĆ

KRSTAŠ BARJAK PONOSNO LEPRŠA U VOJVOĐANSKOJ RAVNICI

Ljubomir Perović (1947) je rođen u Lovćencu, u Vojvodini, u porodici crnogorskih iseljenika iz cuckog sela Izvori u Katunskoj nahiji. Jedan period živio je u Švedskoj. Dugogodišnji je društveni pregalac i aktivni član crnogorske zajednice, aktuelni je predsjednik Skupštine Udruženja Crnogoraca Srbije „Krstas“.

Sve je počelo 2003. godine kada je, sa oročenim mandatom trajanja, formirana državna zajednica Srbija i Crna Gora. Ta državna tvorevina omogućavala je svojim članicama da nakon tri godine na referendumu, organizovanom po evropskim i demokratskim standardima, mogu da odluče o promjeni državnog statusa, odnosno istupanju iz zajednice. Postalo je izvjesno da će Crna Gora iskoristiti istorijsku mogućnost da mirnim putem, sa olovkom umjesto puškom i sabljom, obnovi svoju viševjekovnu nezavisnost. Za nekolicinu nacionalnih pregalaca ta činjenica je bila presudna da svoje aktivnosti usresrede na crnogorsku zajednicu u Srbiji i dešavanja u tom dijelu tadašnje „zajedničke države“. Smatrali su važnim da se, u tom istorijskom periodu, upravo od Crnogoraca iz Srbije čuje glas podrške obnovi državne nezavisnosti njihove postojbine. Vjerovali su u potrebu otvaranja „fronta“ koji će amortizovati impute beogradskog političkog i kulturnog establišmenta koji je okupljajući svoje „crnogorce“ htio predstaviti negativan stav po pitanju nezavisnosti Crne Gore kao jedinstve-

no raspoloženje crnogorske zajednice u Srbiji.

Odlučeno je da je najbolje rješenje da buduća nacionalna organizacija svoje sedište ima u Lovćencu i da se tamo upali vatra očuvanja crnogorskog nacionalnog i državnog identiteta, ljubavi i odanosti prema svojoj postojbini Crnoj Gori, pa da se plamen polako širi po Vojvodini i Srbiji i ogrije srca i domove što većeg broja crnogorskih iseljenika. Pripreme, konsultacije, razrada strategije i plana djelovanja buduće organizacije su trajali nekoliko mjeseci, da bi na Osnivačkoj skupštini održanoj 4. septembra 2003. godine zvanično osnovano Udruženje Crnogoraca Srbije „Krstas“ sa statutarno definisanim ciljem da se bori za očuvanje nacionalnog, vjerskog i kulturnog identiteta Crnogoraca u Republici Srbiji. Za predsjednika je izabran Nenad Stević, za potpredsjednika Aleksandar Cerović iz Subotice, a za generalnog sekretara Marko Abramović iz Lovćenca. Nešto kasnije, mr Vladimir Pekić iz Beograda je izabran za šefa tima za međunarodne kontakte, a mr

Osnivačka skupština UCS Krstaš, 2003.

Gordana Mitrović iz Novog Sada za šefa pravne službe.

Tako je počela misija „Krstaša“, misija koja će brzo postati sinonim borbe za nacionalna prava Crnogoraca, kako u Srbiji, tako i u cjelokupnoj crnogorskoj dijaspori. Misija jedne organizacije, koja je prerasla u nacionalni pokret i koja je uspjela da u vremenu opšte nacionalne apatije, defetizma i galopirajuće asimilacije, mobilise značajan broj mladih emancipovanih Crnogoraca i pruži doprinos pokretanju nacionalne renesanse u crnogorskom iseljeništvu. Od širokog spektra aktivnosti, od osnivanja do danas, navesti ćemo one koje mogu slikovito predstaviti značaj i ulogu ove organizacije u crnogorskom iseljeništvu.

„Krstaš“ je aktivno učestvovao u kampanji za obnovu crnogorske nezavisnosti i principijelno, javno i argumentovano se borio protiv politike službenog Beograda, koju je personifikovao Vojislav

Koštunica, koji je od međunarodne zajednice tražio da Crnogorci iz Srbije glasaju na referendumu zakazanim za 21. maj 2006. godine. Podsetimo, Koštunica je briselskoj administraciji dostavio spisak sa gotovo 264.000 imena samo njemu poznatih lojalnih „crnogoraca“ iz Srbije koji bi trebalo imati pravo glasa na referendumu u Crnoj Gori. U tom smislu „Krstaš“ je imao međunarodnu komunikaciju zalažući se da Crnogorci rezidenti Srbije, u kojoj koriste svoje izbornopravo, ne treba da glasaju u Crnoj Gori, ističući da je sve suprotno tome pravni nonsens i pokušaj kreiranja izbornog inženjeringa iz Beograda. Saradnja je bila intezivna sa Međunarodnom kriznom grupom, Delegacijom Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope i Venecijanskom komisijom. Predstavnici udruženja „Krstaš“ su učestvovali i govorili u predreferendumske aktivnostima i tribinama u Rijeci (Hrvatska) i Kelnu (Njemačka), kao i na mitinzima Pokreta za nezavisnost Crne Gore u Kotoru i Pljevljima.

Na inicijativu ovog udruženja dr Milovan Janković i Ištvan Siđi predsjednici opština Cetinje i Mali Iđoš, u kojoj se nalazi Lovćenac, potpisali su 2005. godine akt o pobratimstvu i bratskoj saradnji. Dogodilo se to u godini obilježavanja jubileja, 60 godina od doseljavanja Crnogoraca iz cetinjskog i barskog sreza u Sekić, kome su ubrzo promijenili ime u Lovćenac da ih podseća na stari kraj.

Nakon inicijative „Krstaša” i političkog dogovora Pal Karolja predsjednika skupštine opštine Mali Iđoš i Nenada Stevovića, crnogorski jezik je uveden u službenu upotrebu u toj opštini oktobra mjeseca 2010. godine. Krucijalnu ulogu u tom istorijskom događaju imala je Crnogorska partija, čiji odbornik u Skupštini opštine Mali Iđoš je bio Milo Milojko, jedan od osnivača udruženja „Krstaš”.

„Krstaš” je doprinio organizovanju vjerskog života crnogorske zajednice

u Srbiji, pod njegovim okriljem tradicionalno već 17 godina se u Lovćencu održava centralna manifestacija nalaganja badnjaka za crnogorsku dijasporu uz služenje sveštenika Crnogorske pravoslavne crkve. Od 2004. godine udruženje slavi Svetog Ivana Crnojevića kao svog zaštitnika i dobrotvora.

Crnogorski kulturni centar u Lovćencu, prvi i jedini u Srbiji, je takođe djelo ove organizacije. Multifunkcionalni prostor veličine 120 m² je opremljen da u potpunosti zadovolji potrebe crnogorske zajednice za kulturnim i društvenim aktivnostima. Pošедуje izložbenu galeriju, biblioteku, čitaonicu, učionicu i prostor za promocije. U centru Lovćenca, na platou ispred kulturnog centra, udruženje je postavilo biste nacionalnih korifeja Petra II Petrovića Njegoša i kralja Nikole. Njegoševu bistu su 2012. godine svečano otkrili gradonačelnik Cetinja Aleksandar Bogdanović i predsjednik Senata

Centralna manifestacija nalaganja Badnjaka za crnogorsku dijasporu

Otkrivanje biste kralju Nikoli

prijestonice dr Milovan Janković. Bistu kralja Nikole su 2014. otkrili predsjednik Privredne komore Crne Gore Velimir Mijušković i autor biste akademski vajar Zoran Maleš iz Beograda.

U svojoj izdavačkoj produkciji „Krstaš“ objavljuje monografske publikacije iz oblasti esejistike, kao i naučna djela crnogorskih iseljenika i njihovih potomaka. Do sada je izdato 8 knjiga, kao i 19 brojeva časopisa „Oganj“ koji je izlazio u istorijskom periodu obnove državne nezavisnosti Crne Gore od 2004. do 2007. godine, sa redakcijom i saradnicima iz crnogorske dijaspore širom svijeta. Takođe, organizovana je i filmska produkcija „Krstaš – media“ koja je realizovala preko 80 video zapisa iz života crnogorske zajednice u Srbiji.

Humanitarni aspekt djelovanja ogleda se u značajnim donacijama Zdravstvenoj stanici u Lovćencu (patronažno vozilo i klima uređaji), Domu zdravlja u Malom Iđošu (klima uređaji i medicinska oprema), predškolskoj ustanovi „Petar Pan“ u Lovćencu (klima uređaji, i više godina novogodišnji paketići), Osnovnoj školi u Lovćencu (knjige i novogodišnji paketići) i crnogorskoj zajednici u Prokuplju (knjige).

Od narodnih manifestacija „Krstaš“ je organizovao prve „Momačke viteške igre“ 2006. godine i prvu „Lovćenačku raštanijadu“ 2009. godine.

Poseban akcenat je na radu sa mladim, pa je tako udruženje 4 godine, fakultativno u trajanju od 6 mjeseci, organizovalo školu na crnogorskom jeziku „Crna Gora moja postojbina“. Takođe, u periodu od 2007. – 2019. godine blizu 100 dece je preko udruženja pohađalo desetodnevnu Ljetnu školu crnogorskog jezika i kulture koja se organizuje na Ivanovim Koritima. U proteklih 17 godina za više od 250 dece iz Vojvodine i Srbije je obezbijeđeno ljetovanje ili zimovanje u Crnoj Gori.

Organizovan je veliki broj književnih večeri i izložbi kulturnih stvaralaca iz Crne Gore i realizovano više gostovanja Kulturno umjetničkih društava iz postojbine. Gostovali su istaknuti crnogorski književnici i publicisti: Milorad Popović, Rajko Joličić, Nikola Nikolić, Dragan Radulović, Radmila Perović, Borislav Cimeša, Željko Rutović, Amer Ramusović, Sofija Kalezić Đuričković, Srđa Martinović, Boban Batrićević, Dragan Mitov Đurović, Zagorka Kalezić, Ratko Božović, Gordan Stojović ... Organizovano je više izložbi umjetnika iz crnogorske zajednice u Srbiji, izložba Državnog arhiva Crne Gore, izložba galerije Most iz Podgorice, kao i izložba Komune časopisa za promociju kulturne baštine Crne Gore. Upriličena su gostovanja i nastupi Kulturno-umjetničkih društava „Njegoš“ sa Cetinja, „Željezničar“ i „Ljubo Božanović“ iz Podgorice, kao i pozorišnog ansambla Kulturnog centra iz Bara.

U Lovćencu je u organizaciji udruženja „Krstaš“ opremljena i zvanično otvorena prva *Crnogorska biblioteka i čitavnica* u dijaspori koja trenutno raspo-

Crnogorska biblioteka i čitaonica

laže knjižnim fondom od preko 7.000 naslova. Donacijom u knjigama formiranje fonda biblioteke su podržali: Nacionalna biblioteka Crne Gore „Đurđe Crnojević“, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Matica crnogorska, Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Istorijski institut Crne Gore, Crnogorski PEN centar, Dukljanska akademija nauka i umjetnosti, Državni Arhiv Crne Gore, Narodni muzej Crne Gore, SUBNOR Crne Gore, Kulturni centar Bara, biblioteka „Radosav Ljumović“ iz Podgorice, biblioteka „Njegoš“ sa Cetinja kao i izdavačke kuće: Otvoreni kulturni forum i Crnogorski kulturni forum sa Cetinja, „Plima“ iz Ulcinja, CID i Unirex iz Podgorice. U ime Vlade Crne Gore knjižni fond je podržao premijer Duško Marković, a značajan broj knjiga donirali su crnogorski književnici i publicisti, kao i kulturni pregaoci iz crnogorske zajednice u Srbiji. Udruženje „Krstaš“ je donirano nekoliko hiljada knjiga školskim bibliotekama u vojvođanskim mjestima u kojima u značajnom broju žive iseljenici iz Crne Gore.

Nakon tragične smrti jednog od svojih osnivača, udruženje „Krstaš“ je 2013. godine ustanovilo svoje najveće priznanje Godišnju nagradu „Da je vječna Crna Gora – Milorad Mido Vujošević“ koja se dodjeljuje za izuzetan doprinos u očuvanju nacionalnog identiteta crnogorske zajednice u Srbiji. Prve godine dodijeljene su tri plakete i više nagrada, a glavni lauret je bila recitatorica Nataša Vučinić. Organizator crnogorske zajednice u Prokuplju Dušan Žugić je dobitnik za 2014, a Milena Vukotić dipl. pravica iz Vrbasa, prvi potparol Crnogorske partije i učesnica svih kulturno umjetničkih programa u organizaciji Krstaša je dobila nagradu 2015. godine. Pal Karolj iz Feketića predsjednik Skupštine opštine Mali Idoš u vrijeme uvođenja crnogorskog jezika u službenu upotrebu u toj opštini laureat je nagrade za 2016. godinu, dok je sljedeće godine nagrada pripala Crnogorskom kulturno prosvjetnom društvu „Princeza Ksenija“ iz Lovćenca, jedinog organizaciji u Srbiji u čijem fokusu je prevashodno rad sa decom

školskog uzrasta u cilju očuvanja i prezentovanja crnogorske tradicionalne i savremene kulture. Dobitnica najvećeg priznanja Krstaša za 2018. godinu je Jana Krivokapić, studentica Fakulteta za crnogorski jezik i književnost, učesnica niz kulturno umjetničkih manifestacija u Crnogorskom kulturnom centru u Lovćencu i bibliotekarka prve Crnogorske biblioteke i čitaonice u Srbiji. Olena Papuga, narodna poslаница u parlamentu Republike Srbije, je nagradu dobila 2019. godine. Ona je u pisanoj i verbalnoj komunikaciji sa predsjednikom opštine Vrbas, resornim ministrom i predsjednicom vlade Srbije, jasno zahtijevala odgovor zbog čega se izbjegava poštovanje zakona i crnogorski jezik ne uvodi u službenu upotrebu u opštini Vrbas.

Pored značajnog broja ličnosti iz kulturnog, sportskog, društvenog i političkog života, zvaničnom pošetom priznanje „Krstašu” iskazali su i predsjednik Crne Gore Filip Vujanović, premijer Duško Marković, princ Nikola Petrović,

predsjednici skupštine Ranko Krivokapić i Ivan Brajović, koordinator Pokreta za nezavisnost diplomata Branko Lukovac, ministar poljoprivrede Milutin Simović, predsjednici Privredne komore Crne Gore Velimir Mijušković i Vlastimir Golubović, gradonačelnik Nikšića Veselin Grbović, gradonačelnici Cetinja Milovan Janković i Aleksandar Bogdanović...

Udruženje Crnogoraca Srbije „Krstaš” već odavno nije obično udruženje, već nacionalni pokret čiju ideologiju i program slijede i podržavaju više organizacija i pojedinaca širom crnogorske dijaspore. Sedamnaest godina nakon osnivanja nastavlja dalje sa svojom misijom, uz podršku članova i simpatizera rasutih širom svijeta. Formalno članstvo ne postoji, pripadnik ovog pokreta je svako ko iskaže želju i dobru namjeru, a članarina je isključivo ljubav i odanost prema svojoj postojbini Crnoj Gori, uz dostojanstvenu i principijelnu borbu za očuvanje njenih tradicionalnih i savremenih vrijednosti.

Sahrana Milorada Mida Vujoševića (1938–2010)

